

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

11173

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı Ali YERLİKAYA tarafından Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Beritan GÜNEŞ ALTIN

Mardin Milletvekili

26 Haziran 1987'de yürürlüğe giren işkence ile etkin mücadele edilmesini amaçlayan Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Küçültücü Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme, 25 Ocak 1988 tarihinde Türkiye tarafından da imzalanmıştır. Ancak bu sözleşmenin taraf ülkelere yüklediği sorumlulukların Türkiye Cumhuriyeti tarafından yıllardır yerine getirildiğini söyleyebilmek maalesef ki mümkün değildir.

1995 yılında 15 ülkeden çok sayıda hak örgütü mensubu, hukukçu, hekim, felsefeci, psikolog ve insan hakları aktivistinin deneyimlerinin neticesinde ortaya çıkan, 2000 yılında Birleşmiş Milletler tarafından da kabul gören ve tüm devletler tarafından bağlayıcı niteliğe sahip olan İstanbul Protokolü'nün 1. maddesinde vurgulandığı üzere maddi "işkence" kavramı, en bariz şekilde "fiziksel veya ruhsal" şiddetli acı veya ızdırıp vermenin kasıtlı ve amaçlı olarak gerçekleştirilmesini içerir. Bu nedenle, uygulanan acı veya ızdırabın "fiziksel" veya "ruhsal" karakterde olup olmadığına veya bunların bileşimine bakılmaksızın, tüm işkence yöntemleri aynı yasağa tabidir ve aynı hukuki yükümlülüklerle sonuçlanır.

Protokolde İşkencenin ve diğer zalimane muamelelerin etkin soruşturulmasının benzeri vakaların tekrarlanmaması için kritik bir öneme sahip olduğu defaatle belirtilmiştir ve aşağıdaki vurgular yapılmıştır.

"1) İşkencenin ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamelenin etkin soruşturulması ve belgelendirilmesinin amaçları şunlardır:

- (i) bulguların açıklığa kavuşturulması ve işkence görenler ve aileleri için, işkence olayına karışan bireylerin ve devletin sorumluluğunun saptanması ve kabul edilmesi;

(ii) olayın tekrarlanmasını önlemek için gerekli önlemlerin belirlenmesi;

(iii) Soruşturma sonucunda işkence veya kötü muameleden sorumlu olduğu düşünülen kişilerin yargılanmalarının ve/veya uygun disiplin cezalarına çarptırılmalarının temin edilmesi; Devlet'in adil ve yeterli maddi tazminat ile tıbbi bakım ve rehabilitasyon olanaklarını sağlaması da dahil olmak üzere, tam bir tazminatın ve koşullarda iyileştirmenin gerektiğinin gösterilmesi.

2) Devletler, işkence ya da kötü muameleyle ilişkin şikayet ve raporların derhal ve etkili bir biçimde soruşturulmasını sağlamak zorundadırlar. Açık bir şikayet olmasa da, işkence ya da kötü muamele vakası olduğuna ilişkin belirtiler varsa soruşturma yapılmalıdır. Soruşturmayı yürütenler, zanlılar ve onların hizmet verdiği kurumlardan bağımsız olmanın yanı sıra, konularında yetkin ve tarafsız kişiler de olmalıdırlar. Bu kişilerin, tarafsız tıp veya diğer uzmanlarının yaptığı araştırmalara da ulaşabilmesi veya bu uzmanlardan soruşturma yapmalarını isteme yetkilerinin de olması şarttır. Bu tür soruşturmalarda kullanılacak yöntemler, en yüksek profesyonel standartlara uygun olmalı ve bulgular kamuoyuna açıklanmalıdır.”

İşkenceyi önlemeye ve işkence ile etkin mücadele edilmesine dönük Türkiye'nin de tarafı olduğu ilgili sözleşmeye ve iktidarın her fırsatta dile getirdiği ancak sözle sınırlı olan “işkenceye sıfır tolerans” sloganına rağmen hemen her geçen gün yeni bir işkence vakasıyla karşılaşmakta, failler kolluk olduğu vakit ise “cezasızlık politikasından” ödün verilmemektedir.

Geçtiğimiz günlerde de kamuoyunun gündeminde geniş yer tutan iki işkence vakası söz konusudur.

2 Nisan 2024 tarihinde kolluk güçleri tarafından tahliye olduktan sonra alıkonan ve işkenceye maruz bırakılan Ali Veli isimli Suriye Kamışlo uyruklu şahsa işkence edilen görüntüler basına yansıdı. Bu görüntülerin kapalı bir ortamda kuvvetle muhtemel polis kamerasıyla çekilen görüntüler olduğunu ve bu görüntülerin servis edilmesinin sebebi topluma korku salmak olduğu aşikardır. BM İşkenceyi Önleme Sözleşmesinin üçüncü maddesi gereği bir ülkede yurttaşlık bağı olmayan bir şahıs gözaltına alındığında veya tutuklandığında kişinin kendi ülkesine haber verilmesi ve eğer geri gönderileceği ülkede hayati riski varsa asla gönderilmemesi ve üçüncü ülke anlaşmasına tabi olması ve ilgili şahsın hiçbir şekilde kötü muameleyle ve işkenceye maruz bırakılmaması gerektiği vurgulanmıştır. Ancak bu

sözleşmeye ve ilgili maddeye taraf olan Türkiye’de yaşanan vakada Ali Veli isimli şahsı darp eden kolluk güçleri hakkında gerekli soruşturma başlatıldığına dair bir bilgi kamuoyuna yansımamıştır.

Yine geçtiğimiz günlerde 31 Mart 2024 tarihinde seçim akşamı arkadaşı ile birlikte gözaltına alınan ve gözaltına alınırken polis tarafından işkenceye maruz bırakılan Serhat Kayhaoğlu, birlikte gözaltına alındığı arkadaşının aktarımına göre polis aracına bindirilirken sağlıklı iken birkaç saat sonra Samatya Devlet Hastanesine ölü olarak getirildi.

Bu bağlamda;

1. Türkiye’nin de tarafı olduğu işkenceyle mücadeleyle dönük ilgili sözleşmelerdeki hususlar tarafınızca etkin ve şeffaf bir şekilde yürütülmemesinin gerekçesi nedir?
2. İktidarlarınız tarafından “işkenceye sıfır tolerans” sloganı/projesi ortaya çıktıktan sonra Türkiye’de kaç işkence vakası gerçekleşmiştir? Bunların illere göre dağılımı nedir? Bunların arasından failin kamu görevlisi olduğu vaka sayısı kaçtır?
3. Basına yansıyan bu görüntüler nasıl ve nerede çekildi?
4. Tahliye olduğu söylenen kişi neden hapisanedeydi? Tahliye olduktan sonra kimler tarafından ne gerekçe ile alıkonuldu?
5. İşkencenin bir insanlık suçu olduğu uluslararası sözleşmelerce kabul edilmişken resmi görevlilerin uyguladığı bu işkencelere dair herhangi bir idari veya adli soruşturma başlatıldı mı?
6. Ali Veli isimli şahsı darp eden kolluk güçleri hakkında gerekli soruşturma başlatılmış mıdır?
7. Geri Gönderme Merkezlerinde kaç mülteci var? Diğer mültecilerin işkenceye karşı korunmalarına dönük Bakanlığınız ne tür önlemler alıyor?
8. Birlikte gözaltına alınan arkadaşının tanıklığına göre Serhat Kahyaoğlu polis aracına bindirilirken sağlıklı iken nasıl oluyor da polis gözetiminde birkaç saat sonra ölü bir şekilde ailesine teslim ediliyor? Serhat Kahyaoğlu’nu gözaltına alınan polisler hakkında gerekli bir soruşturma başlatıldı mı?